

Helgekommentar Moss Avis 25. oktober 2014

50 ÅR PÅ BARRIKADENE

Av Trygve G. Nordby

(Illustrasjon Jakki Moore)

Når dette leses befinner jeg meg i Bergen, hvor Amnesty International i Norge holder sitt landsmøte og feirer 50 års jubileum. La meg få ta dere med på noe av det som har skjedd gjennom disse tiårene:

Her i landet startet det med at Johan Ludwig Mowinckel lot seg inspirere av en artikkel om "De glemte fanger" i den engelske avisen «The Observer». Idéen til den engelske advokaten Peter Benenson om å bombardere undertrykkende regjeringer med brev for å få frigitt samvittighetsfanger, var så besnærende at han tok kontakt med Benenson. Hva kan man gjøre i Norge? I 1963 ble Amnestys første gruppe i Norge etablert på Ljan i Oslo.

Vietnamkrigen og kald krig preget verden på begynnelsen av 70-tallet. Pinochet tok makten i Chile Samme år ble kampen mot dødsstraff en del av Amnestys mandat. I kjølvannet av militærkuppene i Latin-Amerika og Afrika, økte forsvinninger og utenomrettslige henrettelser. Disse nye utfordringene ble også del av Amnestys engasjement.

Som grunnlag for aksjoner og kampanjer driver Amnesty omfattende etterforskning og dokumentasjon av menneskerettighetsbrudd. Dette er svært ressurskrevende. Likevel bestemte man seg på 80-tallet for at Amnesty ikke lenger skulle ta i mot statlige midler til kampanjearbeidet. Dette for å befeste vår uavhengighet. I 1984 ga TV-aksjonen «Din innsats – andres frihet» økt status. Tvangstrøyekampanjen, der norske kjendiser lot seg avbilde i tvangstrøye, kneblet og fengslet for sine meninger, satte Amnesty på kartet som aldri før.

90-tallet fikk en pangstart med Operasjon Dagsverk til inntekt for menneskerettighetsundervisning. I dag leder Amnesty Norge arbeidet med menneskerettighetsundervisning for hele bevegelsen. Amnesty hadde lenge jobbet for Aung San Suu Kyis sak da hun fikk fredsprisen i 1991. Mandatet ble ytterligere utvidet; kamp mot kvinnelig kjønnslemlestelse og også overgrep i privatsfæren ble en del av arbeidsfeltet. Mot slutten av tiåret startet organisasjonen sin første medlemsaksjon mot norske myndigheter i protest mot norsk asylpolitikk. I 1999 fikk Amnesty TV aksjonen for andre gang.

Terrorangrepet på World Trade Center i 2001 endret verden. Etablerte rettigheter ble utfordret både i utlandet og her hjemme. Amnesty kjemper med nebb og klør for at menneskerettighetene må ligge til grunn også når terrorister skal bekjempes. Skjebnen til fangene som sitter uten lov og dom på Guantánamo viser i all sin gru behovet for dette. En «Voldens catwalk» på legevakta i Oslo, markerte startskuddet for Amnestys første kampanje mot vold mot kvinner.

Amnesty gjennomgikk en stor omveltning ved tusenårsskiftet. Man bestemte at ikke bare sivile og politiske rettigheter, men også økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter skulle være en del av mandatet. Rettigheter er ikke uavhengige av hverandre. Se bare på hvordan mangel på grunnleggende rettigheter i stater med totalitære regimer fører til og opprettholder fattigdom.

I 2012 viste det norske folk igjen sin solidaritet og tillit til Amnesty. TV-aksjonen ga oss 200 millioner kroner, som vi i sin helhet sender videre til den internasjonale Amnesty-bevegelsen.

I disse dager skjer nye, viktige endringer: Det som startet i London for femti år siden og raskt spredte seg til land i vår del av verden, er nå i ferd med å bli en virkelig global bevegelse. Vi har over 3 millioner medlemmer, og organisasjonen etablerer i disse dager permanent tilstedeværelse i Asia, Afrika og Latin-Amerika – for å styrke folks mulighet til å kjempe for menneskerettighetene i sin egen del av verden - med en stor internasjonal organisasjon i ryggen.

Selv har jeg vært Amnesty-medlem så lenge jeg kan huske. For to år siden ble jeg valgt til styreleder for Amnesty i Norge. Det betyr at jeg blant annet har hovedansvaret for å sikre at de 200 millionene fra TV-aksjonen går til meningsfullt menneskerettighetsarbeid rundt om i hele verden. Det er et ansvar jeg holder i med ydmykhet og stor glede!